

BISERIC'A SI SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretiuu abonamentului :	Pretiuu insertiuniloru :	Correspondintiéle sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A SI SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contieniu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „		
„ „ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

„Et tu mi fili?“

Insultele brutale, cu care press'a magiara intimpinà pe arhierii romani pentru atitudinea loru opositionala si de protestu facia cu proiectulu de lege, relativu la instructiunea obligatòre a limbei unguresci in scòlele elementare romane, par' cà nu erau destulu de asupritòre, ci trebuia inca se mai vina si din press'a romana diare ca „Romania libera“ si „Gazeta Transilvaniei“, ca se le puna coron'a.

Pornindu dela fals'a ideia, cà biseric'a romana ar formà „unu statu in statu“ facia cu nationalitatea romana, „Romania libera“ nu numai contesta dreptulu capeteniiloru bisericeii d'a intreveni si a aperi interesele nationale periclitate, ci, in acelasi timpu, ea ne ofensa in modu revoltatoriu ce avemu noi mai scumpu dupa limba, biseric'a nòstra nationala, biseric'a romana ortodoxa !

Nu este loculu aci, ca se examinamu motivele politice, care au determinatu pe corespondentulu numitului diariu a combate si a reprobà actulu severitu de prelatii romani, in consciintia missiunei loru de apostolii si aparatorii nationalitatii romane. Ceea ce ne îndemna, ca se facemu aceste reflessiuni este ignorantia si rea vointi'a cu care unu pretinsu „liberu cugetatoriu“ ne tractéza pre noi romanii ortodoxi, chiar in colònele unui diariu romanu din capital'a Romaniei ortodoxe !

Daca biseric'a romana ort. orien. din Ungaria si Transilvania nu ar fi organizata pe temeulu principiului representativu, in spiritulu democratiei celei mai perfecte, dupre carea poporulu insusi concurge in modu decidiatoriu in conducerea trebilor bisericesci, ci ar stà sub conducerea esclusiva a clerului, cineva ar potea se aiba in parte cuventu, cà biseric'a forméza unu statu in statu facia cu natiunea romana. Astadi

insa positiunea bisericeii nòstre este atàtu de bine ficsata, in càtu numai nu jicnesce interesele nationale ale poporului romanu, ci din contra, singura ea le protege si le represinta per *eminentiam* ! Apoi, daca cineva „liberu cugetatoriu“ fiindu, are dreptulu d'a nu tiené la confessiunea ortodoxa ; deunde atunci netolerantia pentru romanii, cari in libertatea consciintiei loru vor a tiené la biseric'a strabuna ?

Insa, nu simtiulu romanescu, nici libertatea cugetarei au inspiratu pe corespondentele „Romaniei libere“, d'a-ne atacà chiar sinodalitatea nòstra, ci, cum se vede, ur'a confessionala, carea tradéza nu pre liberulu cugetatoriu, ci pre netolerantulu papistu si apostolulu „santei uniri“ refugiatu dela Meca la Medina. Acést'a se vede din urmatòrele pasage a-le corespondintiei : „Pana acum a fostu ce a mai fostu ; confessiunile au stricatu ce au stricatu, dar nu tocmai asia de multu, càci nu aveau putere, nu erau organizate. Astadi lucrurile s'au schimbatu in sa ; Siaguna inainte de a muri a pututu se-si védia visulu cu ochii : „confessiunea greco-orientala bine organizata sub constitutiune“, in loculu natiunei despoiate
. Archiepiscopulu „unitu“ pòte a fostu mai romanu séu mai pucinu capabilu, destulu cà confessiunea greco-catolica e pana adi cum a mai fostu, neorganizata intr'unu singuru totu, si astfelu fara putere De aici vine, cà adi in Ardealu nu mai avemu a face in realitate cu o nationalitate romana, ci cu o confessiune greco-orientala“ Natiunea a hotaritu in anulu trecutu se remana in stare de protestare, se nu-si plece capulu sub genunchiulu dusmanului, se nu aiba a face nimicu cu camer'a unguresca, nimicu cu ce e ungurescu, si „marele sinodu gr.-orientalu . . . etc.“ hotaresce contrariulu.“

In faci'a acestoru vulgare si false insinuari, intrebamu pe marele nationalistu si patriotu dela „Romania libera“ se ne spuna, ce stricare face

nationalitatii romane biseric'a noastră constituțională? Dóra starea de protestu luata, cu privire la proiectulu de lege pentru instructiunea obligatóre a limbei magiare, conformu principiului de prote-stare stabilitu de natiune? Nu scie dsa, cà prin vocea bisericeii romane ortodoxe din Ungaria si Transilvania se manifesta vocea unui milionu si jumătate de romani, vocea natiunii insasi? Con-stitutiunea bisericesca nu s'a garantatu pentru confessiunea orientala in genere, ci in specialu pentru biseric'a romanilor de confessiunea orto-doxa orientala. Biserica séu confessiune fara po-poru nici nu esista!

Si la noi, romanii ortodoxi, biseric'a o con-duce poporulu insusi, nu aristocrati'a episcopala! Incependu dela paraclisieriu si pana la episcopu, nime nu póte ocupá vr'o functiune eclesiastica fara vointi'a poporului. In sínódele eparchiale, compuse câte din 60 reprezentanti, cari legife-réza si alegu pre episcopii eparchioti in casuri de vacantia, poporulu are 40 de reprezentanti in fiacare sinodu din celea trei eparchii, ce consti-tuescu metropoli'a romana ortodoxa! Cine va contestá dara, cà, in modulu acest'a, vocea bise-riciei nu este vocea poporului, si cà actulu sever-situ de episcopii eparchioti cu aprobarea sínó-deloru nu este espresiunea poporului insusi?

Dar abstragendu dela acestea, adresele si reclamele trimise metropolitiloru nostri, din tóte unghiurile locuite de romani, in cari se solicitéza intrevenirea loru pentru a impededá esecutarea proiectului de lege, óre nu erau acestea totu atâtea plenipotentie pentru ei d'a lucrá in nu-mele natiunii? Si totusi „Gazeta Transilvaniei“ imitandu pe „Romania libera“ are netactulu se conteste si ea dreptulu episcopiloru d'a fi lucratu in numele natiunii! Si acést'a o face, in inalt'a-i politica, nu inainte, ca se formeze si se lumineze opiniunea publica, ca organu de publicitate, ci asia dicandu dupa consumarea actului, candu nu mai póte fi nici vorba de mantuire!

Terminandu, lasamu se urmeze aci ca conclusiune facia cu opiniunile diareloru „Ro-mania libera“ si „Gazeta Transilvaniei“ ju-decat'a ce-o face asupra atitudinei prelati-loru nostri nationalulu organu „Romanulu“. „Cu tote cà sciau de mai nainte, dice acestu jurnalulu, cà voturile loru nu vor face se cada, in camer'a magnatiloru, proiectulu de maghiarisare, in contra caruia nu s'a ridicatu decâtu unu sin-guru unguru, prelatii romani n'au voitu se lase a-se comite acestu atentatu asupra nationalitatii ai carei conducatori sunt, fora a protestá, in nu-mele acelei natiunii. Ei s'au dusu se-si ocupe lo-curile in cas'a de susu, a Ungariei, si, ca si de-putatii romani in cas'a de josu, si-au ridicatu

glasulu in contra fatalului proiectu, l'au com-batutu si au votutu in contra lui. Ei si-au im-plitinu detori'a.“^{*)})
V. M.

Problem'a si importanti'a istoriei educatiunei.

Celu ce privesce presintele de rezultatulu trecutulu, si s'a deprinsu a vedé in oglind'a acestui'a icón'a viitoriului, acel'a afla cea mai insemnata chrana spirituala in studiulu criticu alu faptelor petrecute pe globulu pamentulu inainte de noi. In lumea morala ca si in cea fisica faptele se repetiescu. Ele ni se infacisíéza schimbate in forma, dar mai aceleasi in esentia. De aceea cunoscinti'a loru si studiulu criticu alu causelor, cari le au produsu ne da celu mai bunu indreptariu pentru a ne sci aflá in situa-tiunea presintelui si adeverat'a busola pentru o buna orientare asupra viitoriului. Astfeliu isto-ri'a, cartea vietii popóreloru devine *tesaurulu celu mai scumpu alu omenimei si mam'a tuturoru sciin-tieloru.*

Educatiunea generatiuniloru viitórie a fost in toti timpii cea mai grea problema a omenimei. Ea incepe de odata cu omulu, si si-va sustiené insemnatarea sa pana atunci, pana cand acest'a va avé viétia. Activitatea omului desvoltata pe acestu terenu ne condáce in unu campu vastu, in carele intempinámu fapte si idei de unu interesu necontestabilu pentru viéti'a practica, si vedemu acele momentu, cari au influentiatu si decisu sórtea popóreloru. Educatiunea, conditiunea prin-cipala a existencieii si progresulu a fost supusa in decursulu secliloru la multe experimente. Prin-trens'a a voitu omenimea a aflá piétr'a intielep-tiunei si a pregati omenimei cele mai bune con-ditiiuni de viétia si o stare de adeverata fericire.

Trei au fost cu deosebire momentele de o influentia decidietória in educatiunea popóreloru.¹⁾ Ideile si institutiunile religióse ale diferiteloru popóre au fost primul momentu decidietoriu in acést'a privintia. Religiunea aretandu scopulu vietii omenesci a aretatu totu de odata si scopulu educatiunei, si a indigitatu modulu si medilócele, prin cari se póte ajunge cu mai mare usiuratare acestu scopu sublimu. Astfeliu educatiunea popóreloru si rezultatele ajunsé printrens'a au fost pendinte in prim'a linia de ideile religióse domi-nante in diferite timpuri. Cu cât se desvólta mai multu aceste idei, cu atât se strepune educatiu-nea pe base mai solide, *ér adeverat'a directiune si adeverat'a temelía se pune prin Salvatoriulu lumei, centrulu intregii civilizatiunii si culturii ome-nesci.* Fiacare poporu si-are apoi calitátile si aplecárile sale proprii, pendinte de originea si

*) Vedi „Romanulu“ dela 15 Maiu a. c.

1) Vedi Stöckl, Geschichte der Pädagogik § 1.

conditiunile lui de viață. Acestea constituiesc caracterul specific alu popórelor, acelu factoru insemnatu, carele nu se póte nici decât desconsiderá in o educatiune naturala si rationala, si carele constituie alu doilea momentu de influentia. Sciutu este mai departe, că popórele au trau inca din cele mai vechi timpuri in societáti compacte, in state. Astfeliu interesele politice si necessitátele vietii de statu inca si-au avutu si ele pretensiunile loru in educatiune, influentiandu asupra ei in directiune buna séu rea dupa principiile si vederile dominante in diferitele state in decursulu secliloru.

Educatiunea omenimei, ca si totu ce esista in lume a percursu mai multe stadii de dezvoltare. Ea incepe mai antaiu pe terenulu vietii practice, ér dup'aceea i-urméza teori'a. In toti timpii au existatu ómeni, cari si-au sacrificatu viét'i'a scrutandu cu medilócele date dupa cele mai bune principii ale educatiunii si instructiunii popórelor. Ori cât au fost de diferite directiunile luate in decursulu timpului in educatiune, ele stau in o stransa legatura prin aceea, că sistemele de mai tardiu sunt basate pe rezultatele sistemelor de mai nainte. Astfeliu pedagogi'a se desvóltá totu mai multu atát in ceea ce privesce viét'i'a practica cât si in ceea ce privesce teori'a, desi adesea a avutu se tréca prin mai multe crise.²⁾

In dezvoltarea omenimei, ca si in viét'i'a individulu observámu trei període mari si anume: *períod'a copiláriei*, representata prin popórele orientali, *períod'a junetii*, representata prin classicitatea vechia pagana si *períod'a barbatiei*, carea incepe cu inaugurarea crestinismului.³⁾ In períod'a prima omulu traiesce supusu cu totulu influentiei lumei din afara, in períod'a a dou'a se emancipéza de sub acésta influentia, si devine mai liberu, fara a se sci orientá in nou'a positiune, ér in a trei'a se produce *armonia intre omu si intre lumea din afara*. Totu prin aceste fase trece si istori'a pedagogiei mergendu mana in mana cu dezvoltarea culturii popórelor.

Sub astfeliu de conditiuni istori'a pedagogiei trebe tractata in necsu cu istori'a omenimei, daca voimu a-si resolvi corectu problem'a ei: „de a ne aretá dezvoltarea némului omenescu si educatiunea lui, basata pe acésta dezvoltare, de cand tiene aminte istori'a si pana in dilele nóstre, espunendu-ne modulu, cum s'a intielesu in teori'a si s'a aplicatu in viét'ia acésta dezvoltare si educatiune la diferitele popóre, si cum s'au esecutatu ele de singuraticii individi prin cuventu si fapte.“⁴⁾

Éta aci indigitata problem'a si cu ea si valórea studiulu, de carele voimu a ne ocupá cât mai desu in viitoriu in colónele acestei foi.⁵⁾ Este mare chran'a spirituala, ce o vomu affá intrensulu, dar mai insemnatu este folosulu practic cu ni-lu putem cascigá din acestu studiu cu totii: preotu si invetiatoriu si fiacare individu, ce doresce progresu.

Traimu intr'unu timpu, in carele nisce doctrine false, ce se latiescu cu mare repediune in societatea moderna si mai cu séma in regiuni decidietórie, se incérca a subminá totu mai multu influenti'a naturala a religiunii si a caracterulu specificu alu popórelor in educatiune. Sub astfeliu de impregiurári póteca nici odata nu s'a semtitu mai multu necesitatea studiulu istoriei educatiunii ca chiar in momentul de facia.

Acestu studiu ne va demustrá pana la evidetia, că educatiunea si instructiunea progreséza numai atunci, cand ele sunt conduse de adeveratulu spiritu alu crestinismulu si sub influenti'a bisericeii, si că tendinti'a spiritulu materialisticu modernu de a subtrage scól'a de sub influenti'a bisericeii este numai o *spoliatiune nedrépta*,⁶⁾ ca un'a ce ne ataca in ceea ce avemu mai scumpu in consolatiunea ce ni o póte dá numai religiunea si biserica lui Christos in acésta mare plina de valuri, ce o numimu viét'ia.

Nu mai pucinu ne vomu convinge si invetiá a ne cunósce positiunea in ceea ce privesce influenti'a caracterulu popórelor in educatiune. Din acestu studiu vomu vedé: că „o natiune numai astfeliu se póte sustiené, daca aperandu-se de influentia streina va remané mortisiu pe langa idealele si institutiunile sale, si si-va asigurá existenti'a prin unu procesu continuu de rentinerire; ér pe de alta parte că unu poporu, carele si-perde ideile sale primitive si formele principali ale vietii fara a le inlocuí prin principii si scopuri noué; cade in apatia si amórtiela, pana cand infine dispare.“⁷⁾

Astfeliu ne vomu armá cu cunoscintiele necesari, cu cari se ne scimu aperá positiunea facia de orice atacu. Cu acést'a inse nu este eshauriata valórea studiulu istoriei pedagogiei. Deci se ne mai notámu pe langa cele de pana aci urmatóriele:

„Cine preste totu nu voiesce se recunósca folosulu sciintiei pedagogiei, ci se falesce, că este destul de rutinatu prin o pracsá lipsita de orice fundamentu, acel'a nu recunósce nici valórea studiulu istoriei pedagogiei. Cine s'a convinsu inse, că numai sciinti'a ne dá o cunoscintia chiara despre viét'ia si fenomenele ei, si că pedagogi'a teo-

2) Stöckl opulu citatu § 1. pct. 8.

3) Dr. Karl Schmidt, *Gesch. d. Päd. Einl.*

4) Schmidt *Gesch. d. Päd. Einl.*

5) In lips'a de manuale pentru a inlesu studiulu istoriei pedagogiei atát de necesariu si instructivu vomu aduce cât mai desu tractate de acésta natura luate dupa cei mai buni autori, si incát se va puté purcediendu in sistema.

6) Stöckl opulu cit., prefati'a.

7) Dittes *Gesch. d. Erz. u. Unterr.* § 3.

retica este singur'a basa a unei bune praxe pedagogice, cine scie mai departe, că prezentele nu este altceva decât rezultatul trecutului, că prin urmare numai acel'a cunósce si întielege presintele, carele a scrutatu cele ce i-au premersu, resp. bas'a lui : unu astfeliu de omu va întielege, că numai acelu individu este capace a cunósce problem'a educatiunei in presinte, si numai acel'a posede chei'a pentru resolvirea acestei probleme, carele a studiatu seriosu istori'a educatiunei, si a auditu glasulu ei admonatoriu, instructivu si luminatoriu.

Ce este esperient'a unui individu efemeru facia de esperiintiele de mii de ani? In istoria omulu se renouesce, si si-intineresce viéti'a sa. Ea lu-invétia, ca se devina stepanu preste sene prin o desvoltare energica; dar lu-incuragéza totu de odata a-si sacrificá viéti'a sa prin o activitate nobila si productiva pe altariulu omenimei, dela carea primesce ceea ce are mai scumpu. A privi din confusiunea presintelui in o patria mai vechia, este tocma asia de necesariu, ca si cand in betranetic ti-aduci aminte de dilele copilariei. Acésta reprivire peste starea de nevino-vatia a copilariei este darulu celu mai scumpu, ce se da omului in acésta viéti'a. Istori'a educatiunei este totu de odata scól'a, in carea omulu invétia sciinti'a pedagogiei. Numai acel'a este capace a sci in presinte, ce voiesce si ce póte prin educatiune, carele observéza si carele a invetiatu a cunósce, ce este in stare educatiunea a prestá. Acést'a inse o invétia si o esperiéza omulu numai prin studiuulu celoru petrecute in trecutu pe terenulu educatiunei. Numai acel'a cunósce educatiunea si valórea ei, carele a urmaritu desvoltarea ideii educatiunei in decursulu secliloru. Infine numai acel'a póte întielege sciinti'a pedagogiei moderne, si póte lucrá pe acestu terenu, carele si-a insusitu pe deplin istori'a pedagogiei. Sciinti'a pedagogiei fara istoria este unu edificiu fara fundamentu. *Istori'a pedagogiei este sistem'a cea mai completa si mai obiectiva a pedagogiei.*⁸⁾

Astfeliu istori'a educatiunei este acelu studiu instructivu, carele face pe pedagogulu practic a-si cunósce positiunea, a se sci aflá in postulu seu, a-si puté implini detorinti'a si prin acést'a a-si pune o basa solida la fericirea propria, si a colucrá la prosperarea si fericirea societáti, din carea face parte.

Discursulu

Esc. Sale parintelui Archiepiscopu si Metropolitu Mironu Romanulu tîenutu in cas'a magnatiloru cu ocasiunea desbaterei proiectulu pentru introducerea limbei magiare ca studiu obligatu in tóte scótele poporale.

Este lucru cunoscutu, că inainte cu vre o trei luni, pre cand acestu proiectu de lege ce se afla in

desbatere, se publicase prin diarie asia precum era formulatu pe atunci, dintre nationalitátile nemagiare ale patriei, mai vertos romanii au fost acei'a, in cari s'au desteptatu *temeri serióse relative la tendenti'a acestu proiectu si la modalitátile executarei lui.* Este sciutu totu odata, că ingrigirile, cari s'au nascutu din acésta cauza, au fost *productulu opiniunei,* că si cum proiectulu ar avé de scopu a introduce pe terenulu instructiunei publice mesuri generale, de natura cá se nu fie respectate intru nimicu obstacolele practice impreunate cu educatiunea, fara de a se senti vreo necesitate a acestei legi, care pe de o parte ar alterá autonomi'a bisericesca, ér de alt'a ar impedecá cultur'a cetatieniloru nemagiari, ce ar trebui se corespondia la lipsele lor reale; in fine cá acelea ar fi in armonia perfecta cu pretensiunile opiniunei publice magiare, ce se manifesta cu atát'a fervóre, si alu caroru întielesu este cá: *locuitorii patriei de nationalitati nemagiare se fia contopiti in elementulu magiaru chiar si prin medilóce violente.*

Nu se póte negá, că proiectulu originalu luat in acestu întielesu a perdutu fórtu multu din acelu caracteru acutu, atát prin declaratiunile cuprinse in motivarea d. ministru de culte si instructiune publica, precum si prin nou'a formulare adoptata in camer'a deputatiloru, de si acésta noua formulare cu privire la restrictiunile destinate pentru confessiunile religiose ale locuitoriloru nemagiari, pe alocurea sunt cu multa mai aspre decât cele din proiectulu originalu alu ministrului. De alta parte inse érași nu se póte negá, că si dupa acestea corecturi ce se vedu in proiectulu venitu la inalt'a casa a magnatiloru, totu se mai cuprindu mesuri de acelea, cari potu se însuflé mari ingrigiri nationalitátiloru nemagiare din acésta patria.

Fiindu eu unulu dintre acei'a, cari am indrasnitu mai dinainte a ne ridicá vocea plina de ingrigire insuflata prin acestu proiectu de lege, de si numai intre marginile lealitatii, mi-tienu si acum de o detorintia patriotica a-mi ridicá vocea in desbaterea generala a acestui proiectu de lege.

Mi-pare fórtu reu, că press'a magiara m'a intimpinatu din acésta cauza cu prepusuri si insinuatuni, cá si cum adeca toti câtu cutéza a vorbi in contra introducerei limbei magiare in sensulu acestui proiectu de lege, o ar face acést'a din ur'a ce o au in contra limbei magiare, séu tocmai si pentru aceea, că loru le arlipsi sentimentele patriotice si cá ar tinde la nisce scopuri, care s'aru aflá afara de fruntariile statulu magiaru. *Mai inainte de tóte trebuie se protestezu contra ori caroru insinuári de natur'a acestor'a.*

Nu vreau se infruntu asta data suspiciuni de acestea nefundate si totu odata vatamatóre, nu voiescu acést'a mai vertos din acea cauza, pentru cá eu le consideru puru si simplu de productulu unei iritatiuni, la care sunt supusi, nu intru atát, a adeveratii magiari de sange puru, cât cu deosebire *acei magiari noui, cari conducu press'a.* Acésta specialitate de magiari se irita totdeun'a, cand vede cá *altii nu sunt aplecati a-i imitá pe ei, adeca a-si renegá originea si conneksiunile nationali, si apoi a se alaturá la nationalitatea, carea in viéti'a publica jóca rolulu principalu.*

De altcum in ceea ce privese modest'a mea persóna, eu fatia cu ori ce insinuári, am curagiulu a me provocá la toti acei'a, cari mi-cunosc mai de aprópe trecutulu si anume modest'a mea activitate pe terenulu vietiei nóstre constitutionale, precum si pe cea desvoltata in viéti'a publica in anii precedenti. Tóta activitatea mea a fost indreptata intr'acolo, cá unita-

8) Schmidt, opulu citatu § 1.

tea, integritatea si constitutiunea statului ungurescu se fia asigurata, totu odata pacea si prosperitatea interna cá un'a din conditiunile principali ale ei, cum si concordia fratiesca intre concetatenii tieriei de diverse nationalitati si confessiuni, se fia conservata si respective restaurata pe bas'a echitatii.

Eu nu primescu acestu proiectu de lege nici asia precum este formulatu acuma, pentru cá nu-lu afli nici folositoriu, e lipsitu de scopu si se afla in contradicere cu spiritulu timpului. Dicendu acestea, mi-respicu intim'a convictiune a sufletului meu patrioticu, sentiemintele mele sincere, amicabile si insocite de profundu respectu, cu care am fost totdeauna cátra limb'a si nationalitatea magiara, si cátra ideia statului ungurescu.

Am atinsu in-cátva si mai sus, cá eu fatia cu acestu proiectu de lege mi-am descoperitu temerile mele cu alta ocaziune, si anume atunci cand am supusu in namele bisericeii gr. or. romanesci pré umilit'a representatiune la pré inaltulu tronu. Mane-candu dela acea pré umilita representatiune, sustiena si acum cu pucine esceptiuni argumentele cuprinse in aceea contra acestui proiectu de lege modificatu; éra cá se nu ostenescu atentiunea inaltei case cu rationallye mai lungi, mi-permitu a ceti argumentele cuprinse in acea representatiune. Sciu ce e dreptu, cá cuprinsulu acelei'a este cunoscutu in generalu, pentru cá s'au tramisu si la acésta inalta casa; dar fiindca ele mi-intregescu cuventarea, mi-voiu permite a dá lectura la puncte singuratiche din ea. (Citesce.)

Fatia cu nou'a formulare a proiectului de lege, argumentulu adusu in pré umilit'a representatiune cu privire la destituirea invetiatorilor confessionali cade de sine. Din contra insa, totu cu privire la nou'a formulare a proiectului sum silitu a reflectá in interesulu autonomiei bisericesci, cá prin acestu nou proiectu dreptulu auctoritatiloru scolastice legale din bisericile autonome sufere fórte mari restrictiuni, ér mai vertos lovesce greu si preste totu in demnitatea autoritatiloru superioare bisericesci prin aceea, cá valórea diplomeloru care sunt a se dá la candidatii de invetiatori are se depinda dela subscriptiunea inspectoriloru scolastici.

Restrictiuni cá acestea sunt in totu casulu totu atâtea testimonii de pré pucina incredere in autoritatile superioare bisericesci. Póte fi cá acést'a se intempla numai din cauza, cá unii din trensi si-ridicaseru vocea contra proiectului de lege; atât'a inse nici-decum nu este de ajunsu, cá cineva se traga la indoiéla respectulu homagiulu alu auctoritatiloru bisericesci cátra legile sanctionate. De altcum inse, dreptulu de controla alu ministrului de instructiune publica si alu organeloru sale fatia cu scólele confessionali nu este vatamatu. Deci daca preste tóta asteptarea vre-o societate bisericesca nu ar implini legea, atunci ministrulu are ocaziune de ajunsu a se informá prin organelu sale si in casu de necessitate a luá mesurile cele mai severe, care sunt prevediute spre a indeplini ceea ce lipsesce. Eu inse afli, cá nici nu se cuvine si nici este de lipsa a lovi in demnitatea autoritatiloru eclesiastice superioare prin mesuri preventive.

Trecu la cestiunea principala, care se dice a fi neccsitatea de a sci limb'a magiara. Aci e preste putintia a nu reflectá, cá poporulu de rendu nemiagiaru din acésta patria, adeca class'a agricultoriloru, face 70 pana la 80 de procente din poporatiunea intréga. Acésta multime de poporu numai in acelea tienuturi ale tieriei póte se aiba lipsa séu de limb'a magiara, séu de ori care alta din patria, pe unde loquesce amestecatu cu magiari séu cu popóra de alte

limbi si vine mai desu in contactu cu densele; mai departe inse, precum in vietia privata, asia si in relatiunile oficiali ale acestoru popóra le este prea de ajunsu cunoscint'a limb'eii proprie chiar in sensulu legi pentru nationalitati. In vietia privata popórale de limbi diverse sciu se-si ajute usioru, fara se senta cea mai mica trebuintia de vre o lege, pentru cá ei in scól'a vietiei invétia alta limba pe cátu are lipsa de ea, si prin acést'a diversitatea limbeloru este complanata de sine. Asia dara din caus'a acést'a nu este nici o trebuintia a generalisá limb'a magiara, éra pentru cei ce voiescu a inaintá in cultura mai multu decât si-o potu castigá in scólele elementarie, acolea sunt scólele primare superioare, scólele cetatienesce, reale si gimnasiele. In tóte aceste scóle s'au ingrijitu prin lege, cá limb'a magiara se fia invetiata cum se cade. Prin urmare argumentulu adusu de atâtea-ori, cá fara cunoscint'a limb'eii magiare patriotii nu se potu ferici in vietia publica, nu militéza nici-decum in favorulu acestui proiectu de lege.

Daca cu tóte acestea voiti cá limb'a magiara se fia propusa si invetiata in scólele elementarie, nu pentru ca i s'ar cunósce neccsitatea, ci numai cá de lucru, atunci acestu scopu nu diu cá lu-veti ajunge, ci numai cât lu-veti incercá, inse cu delaturarea celorlalte obiecte prescise. Acele incercari inse pe langa cea mai buna vointia voru remanea cu totulu desierte, ori pe unde scolariloru le lipsesce ocaziunea de a se exercitá in limb'a magiara afara din scóla, in societate.

Ceea ce se póte face preste totu in interesulu limb'eii magiare in scólele elementarie nemiagiare, nu póte fi mai multu, decât a invetiá se scrie, se citésca si a se deprinde in pronuntiarea limb'eii; acést'a inse se face si pana acum intr'o mare parte a scóleloru confessionali, ér' unde nu se face, se póte intemplá si fara legi de acestea. In cât pentru biseric'a mea, ve potu asigurá, cá se va si intemplá, póte si in proportiune mai mare; a pretinde inse lucru ce nu se póte esecutá nici-decum, credu eu cá lovesce in demnitatea legi.

Lips'a cea ardiétore a sermanului nostru poporu remasu in cultura nici decum nu este limb'a magiara. Guvernulu si legislativ'a se lucre din resputeri, cá greutatile publice se se micisoreze, cá poporulu se póta inaintá in cultura cu ajutoriulu limb'eii proprie, deocamdata celu pucinu pe atât'a, in cât se-si póta pricepe interesele sale proprii si se fia in stare a se apará contra influintiei acelei classe de poporu, care lu-ruinéza cu totulu prin tóte midilócele. Cand se va intemplá acést'a, va mai ajunge si elu cá se-si indrepteze atentiunea spre invetiarea limb'eii magiare; dar' pana atunci se nu facemu, cá prin experimente de acestea starea poporului se ajunga a fi si mai nesuportabila.

In fine la cuvintele escel. sale d. ministru de culte si instructiune publica, prin cari a disu cá „unii domni au interesu cá se agiteze,” am de a observá, cá se póte cá escel. sa d. ministru se le fia disu si relative la persón'a mea, pentru cá i-a placutu a mai vorbi si in altu locu totu asia. Eu inse provocandu-me din nou cu consciintia patriotica curata la trecutulu meu, tóte insinuările de acésta natura venite dela ori si cine, séu asupra persónei mele séu asupra celoru ce se tienu de mine, le respingu in modu categoricu.

Proiectulu de lege nu-lu primescu, mi-permitu inse a propune urmatoriulu proiectu de concludu (citesce:) „Proiectulu de concludu. Cas'a magnatiloru ne simtindu astadata neccsitatea unui proiectu de lege cá acést'a, trece asupra lui la ordinea dilei.”

Diu'a de 10. Maiu 1879 in Bucuresti.

Diu'a de 10. maiu, indoita aniversare a suirei pe Tronu a A. S. R. Domnului si a proclamarii independentiei, s'a serbata in modulu celu mai stralucitu in tóta tiér'a si mai in osebi in Capitala, unde in acea di s'au intrunitu delegatii din tóte corpurile armatei spre a oferi *Mariei Sale Regale o spada de onóre ca omagiu al recunoscintei si ca semnu alu devotamentului ei*. In acea di, in revarsatulu zoriloru 21 salve de baterii trase din dealulu Spirei, au anuntiatu capitalii solemnitatea dilei. La órele 11 dimínéti'a, pe bulevardulu universitátií erau asiezati studentii universitatii si elevii tuturoru scóleloru superióre, primare si secundare din capitala, precum si tóte trupele din garnisóna. Gard'a orasienésca se aflá insirata pe drépt'a si stâng'a calei Victori'a de la Palat pana la bulevardu. Imprejurul statuei lui *Mihaiu Vitézulu* erau asiezati toti oficerii, sergentii, caporalii si soldatii delegati din tóte corpurile armatei al caroru numeru se urca la tifr'a de 400. Pe piati'a statuei era ridicata o estrada splendidu ornata cu trofee, pusci si sabii, tunuri si drapele luate in resboiu si asiezate in modu artisticu in piramide. Intre drapele erau scrise numele diferiteloru localitáti, unde armat'a romana a culesu laurii Victoriei. Numele de *Grivitia*, *Plevna*, *Rahova*, *Smardan* si altele inconjurate de ghirlande, de stejaru si de flori si drapele tricolore, se vedea in susul piramidelor formate din pusci, tunuri de camp si de munte, luate chiar din acele localitáti. In cele patru coltiuri ale estradei, in josulu piramidelor se aflau patru drapele luate in campanie, infipte in patru guri de tun. Sub statu'a lui *Mihaiu Vitézulu* si in fati'a ei, in dóue guri de tunu de calibru nou erau asiezate 2 din drapelele cele mari luate la Plevna. Jurulu pietiei érá ornatu cu piramide de diferite arme, piramide de ghiulele si de obuze, drapele tricolore si ghirlande de stejaru. In spatele estradei pe o inaltime d'asupra statuei, pe dóue piramide ornate cu sóre de sabii o banda tricolora, impodobita cu armele tieriei, purtá inscripti'a cu litere de flori „*Armata recunoscátóre A. S. R. Domnitorului Carolu I.*“ D'asupra acestoru dóue piramide falfaiá drapele tricolore. Ca perspectiva de fondu d'asupra florariei o piramida inconjurata de drapele, avendu in verfu corón'a *Regala Domnésca cu iniátiale MM. LL. RR. Domnului si Dómnei*.

In fati'a estradei pe peronulu palatului Universitatii erau asiezate dóue garde de onóre, un'a din gard'a orasienésca si alt'a din I-iul regimentu de linie cu drapele si musice. Pe estrada erau asiezate dóue mese invelite in postavu rosu, un'a pentru oficiulu divin, éra pe cea alta se afla spad'a de onóre asiezata pe o perna de catifea rosia cusuta cu firu si impodobita cu panglice tricolore. Sergenti din tóte armele erau asiezati in giurulu acestei mese.

„Spad'a a fost lucrata in Paris prin ingrijirea giuvargiului d. Resch. Manerulu este de auru turnatu din intregu, si atát de massivu, pe cât permite echilibrulu cerutu de greutatea lamei, asia in cât sabi'a in intregul ei este bine cumpanita in mana. Elu se compune din siése párti:

Corón'a Regala, care vine de capulu aquilei, este facuta dupa tóte cerintiele legiloru heraldice, in totu ceea ce privesce form'a, smalturulu, colorile si petrele sale. Aquila, cu crucea in pliscu si in fiecare ochiu cu câte un rubinu, cabosion (cabochon) de cea mai frumósá apa si de cea mai mare dimensiune ce putea suferi figur'a, fara a pierde proportiunile impuse de

natura si estetica — capulu si tóta prelungirea superióra a gatului sunt semaniate de sapaturi mai imitandu penele — pe partea posterióra a gatului aquilei se afla un ecuson putinu ingropatu in pene si pe care se afla inscriptiunea urmatóre: *Mariei Sale Regale Domnitorului Carolu I. Comandantele superioru alu armatei Romane in campania 1877—1878*.

Partea inferióra a gátului, formandu cele patru falange ale manerului, sunt tóte de smaltu negru pe auru si despartite intre ele prin trei torsade de auru, purtand in litere de argintu: Pe antai'a falanga *Glorie*, pe a dóu'a *Eroiloru*, pe a trei'a *Cazuti*. Inelulu, care termina falangele este de auru, purtand in giurulu midilocului seu inscriptiunea: *Armatei recunoscátóre*.

Ramurile manerului in mârime de cinci, forméza gard'a sabiei, adica: Ramur'a principalá, cea mai lunga si mai grósá din tóte, ese din plisculu aquilei, terminandu-se inapoiulu manerului printr'o incovâetura rotunda si pórtá pe fati'a ei din drépt'a medali'a *Virtutea militara*, si pe cea din stâng'a medali'a *Luptatoriloru pentru independentia*. Pe mijlocul acestei ramure principale se citește *Plevna*. Ramur'a din drépt'a pórtá inscriptiunea *Independenti'a*. Cele trei ramuri din stang'a au, pe cea mai inaltiatá inscriptiunea *Griviti'a*, pe cea de a dóua *Smardan*, ér pe cea de a trei'a *Rahova*. Dóue pafale de auru in forma de ecusóne esu de sub maneru in fiecare parte câte unulu, si purtandu celu din drépt'a *Stéua Romaniei* si celu din stânga *Trecerea Dunarei*. Lam'a este din fabric'a de *Toledo*, are in lungu pe partea drépta inscriptiunea incrustata in auru: *Bunului nostru suveranu*, ér pe partea stânga: *Bravului nostru Capitanu*. Asemenea pe muchea opusa celei taiatoare, incrustatu totu in auru: *Virtus Romana rediviva*. Téc'a este de otielu cu inele de auru pentru a puté fi atasiata la cingátóre.

Totu bulevardulu si palatulu Universitatii erau frumosu impodobite. Bulevardulu intregu avea aspectulu unui salonu. Pe drépt'a si pe stâng'a erau asiezate colóne impodobite cu drapele tricolore si legate intre densele cu ghirlande de stejaru, de care era atarnate drapele. Pe estrada luase locu *I. P. S. S. Mitropolitulu Primatu*, inconjuratu de inaltulu cleru in vesminte sacerdotali, dd. ministri, inaltele corpuri, inaltii functionari ai statului si toti oficerii, din garnisóna, ce nu erau sub arme. La órele 12 din zi, A. S. R. Domnulu si A. S. principele *Mostenitoru de Hohenzollern*, calari, inconjurati de statulu major domnescu si de mai multi oficeri superiori ai armatei, au pornitu la Palatu. In suit'a Mariei Sale se aflá si d. major comite de *Fröhlich*, atasiatu militaru alu legatiunei Regale al Suediei si Norvegiei la Viena. Plecarea A. S. R. Domnului din Palatu a fost anuntiatá capitalei cu 21 salve de baterii. Calea Victoriei era asemenea splendidu decorata, tóte ferestrele si balcónele pavosate cu flori, covóre, sialuri si diferite ornamente, precum si strad'a era incarcata de lume, care asteptá trecerea Mariloru Loru. Atát la ducerea cât si la întórcerea Altetielor Lor s'au aruncatu buchete, coróne de flori, si calduróse urári ale imensei multimi, care Le aclamá in trecere. La intrarea bulevardului d. generalu de divisie A. Cernat, inconjurat de statulu seu major, a intempinata pe Mariele Lor, ér trupele au prezentatu arm'a, muzicele au cantatu imnulu, si tóte scólele siruite pe partea drépta si stanga a bulevardului inpreuna cu multimea ce érá aglomerata acolo au salutat cu viui si entusiaste urári pe Mariele Loru. Nu numai bulevardulu, piati'a teatrului, calea Victoriei si

stradele laterale erau incarcate de lume, dar chiar pe invelitorile caselor se vedea lumea gramadita.

Mariele Loru la sosire in fatia estradei au descalicat pe si fiind intempinati de dd. ministrii au luat loc pe estrada. Dupa seversirea *Te Deumului*, oficiatu de către I. P. S. S. Mitropolitulu Primatu inconjuratu de inaltulu cleru d. colonelu N. Dabija, ministrulu de resboiu, a pronunsiatu urmatorulu discursu :

„*Maria Ta, Istori'a tierii si a lupteloru, prin care armat'a romana a trecutulu in timpii gloriosi ai stramosiloru nostri, lasase in inimile nostre a tutuloru mandri'a trecutulu si speranti'a viitorulu. Cand Maria Ta ai facutu apelu la bratiulu si devotamentulu nostru, aceste sentimente erau calitatile ce aduceam la serviciulu tierii si Maria Ta, increderea ce ati pusu in noi chiar dela inceputu ne-a datu aventulu, de care aveam nevoia ca armata tenera. Maria Ta ne ati condusu in imprejurari grele, si ati sciutu a face se-se renasca in noi sentimentulu vechei glorie, de care astadi ne gasimu mandri si suntem recunoscatori Mariei Tale. Ca omagiu al recunoscintei nostre, ca semnu al devotamentulu nostru deplinu, noi aci, reprezentanti ai armatei din tote trupele, fericiti a fi strensi in giurulu Mariei Tale, rugam se primiti acesta spada de onore, si se o purtati in aducerea aminte a dilei de astadi si a lupteloru din campani'a trecuta. Acei cari au luat parte la isbandele dela Griviti'a, Plevn'a, Rahov'a, Smardan si altele, cand voru vede acesta spada lucindu in manile Mariei Tale, vor simti acel focu sacru ce porita cu sene Victori'a, si vor gasi noi ocazii spre a perpetua intre generatiunile viitoare numele Marelui Capitanu Carolu I, Domnulu Romaniloru. Se traesci Maria Ta ani multi pentru fericirea tierii. Se traesca pre scump'a si pre iubita'nostra Doinna Elisabeta. Lips'a Mariei Sale Regale dela acesta solemnitate militara o simtimu cu mare parere de reu, caci M. S. R. Doinn'a a fost, in timpul suferintei nostre din campanie, o muma buna si milostiva pentru ostasii romani. Noi am fi fost pre fericiti, daca in persoana i-am fi putut areta sentimentele nostre de devotamentu, de iubire si de recunoscintia.“*

Dupa terminarea discursulu tienutu de d. ministru de resbelu, delegatii intregi armate d'impreuna cu comisiunea avendu in capulu loru pe d. generalu de divisie A. Cornatu a prezentatu Mariei Sale Regale spad'a de onore pusa pe perna si tienuta de sergenti din tote armele.

A. S. R. Domnulu luandu spad'a in mana a pronunsiatu cu glasu tare urmatoarele cuvinte : „*Primescu cu mandria acesta sabia ca unu semnu de dragoste a scumpei Mele armate, care prin viteji'a ei, a reinviatu timpurile gloriose ale trecutulu. O primescu ca o pretioasa amintire a acestei mari epoce, prin care am trecutulu impreuna impartasindu grigi si durere, perichu si speranti'a, si din care am esitu cu onore. Daca ni se strange inim'a gandindu la eroii cazuti, nu vom plange, caci din mormentulu loru a infloritulu independenti'a tierii. Se dea Dumnedieu, ca spada acest'a se remana unu lungu siru de ani in somnu adancu, inse daca ea va fi chemata la lupta, atunci se stralucesca in capulu vitejiloru ! Traiesca brav'a noastra armata.“*

Aceste cuvinte ale Pre Inaltiatulu nostru Domnu au fost acoperite de strigatele entusiaste de ura ale multimei. Primarulu orasiului, precum si consiliulu judetiului Ilfov au oferit apoi A. S. R. Domnulu, in numele orasiului si alu judetiului, fie-care cate o frumoasa coróna de stejaru, avendu pe banderolele tricolore inscriptiunea : *Bunulu nostru Soveranu*. A. S. R. Domnulu a aratatu multumirile sale acestoru autoritati, esprimandu tot o-data dlui primaru bucuri'a ce

resimte de a vede capital'a tot d'a-una in fruntea fapteloru celoru mari seversite in tierra.

Dupa acesta Mariile Loru coborandu-se dupa estrada au primitu defilarea in ordinea urmatoare : Scól'a militara, Universitatea si tote scolele publice din capitala, gard'a orasiensca, delegatii tuturoru corpuriloru asiezati pe divisii, tote trupele garnisonei. Tote scolile, care au defilatu, aveau drapelulu loru si in trecerea pe dinaintea A. S. R. Domnulu I-au oferitu cununi de flori.

Dupa defilare, Mariile Loru au incalcatu si au pornitu la palatulu din capitala, escortati de unu numerosu stat-major si urmati de valurile poporulu, cari pe totu timpul le aclamau cu urarile cele mai entusiaste. La orele 5, toti oficerii, sergentii, caporalii si soldatii delegati ai tuturoru corpuriloru si serviciiloru armatei, s'au intrunitu in curtea palatulu de la Cotroceni la banchetulu ce A. S. R. Domnulu Le-au oferitu cu acesta ocaziune. Peste 400 militari au luat parte la acestu pranzu. Curtea Palatulu era impodobita cu trofee de arme impletite cu ghirlande de stejaru si ornata cu drapele tricolore. Mesele decorate cu flori si verdetia, erau asiezate in jurulu bisericeii si la intrarea gradinei. La sfersitul pranzulu A. S. R. Domnulu avendu in drept'a pe Augustulu Seu frate, a ridicatu urmatorulu toastu :

„*Di'a de 10. maiu a fost proclamata de tierra ca serbare nationala ; astadi acesta di a devenitu si mai scumpa inimei Mele, prin dragostea si increderea ce Mi-a aratatu armat'a.*

Voiu pastra frumos'a spada daruita de ofitieri, subofitieri si soldati, ca celu mai scumpu odoru. Radicu acestu paharu in sanatatea bravei armate, care d'apururea v'a remane paz'a iubitei nostre patrii. Se traesca ostasii romani !“

La acestu toastu acoperitu de viuele urale ale ofitieriloru si soldatiloru, d. ministru de resboiu a respunsu prin strigate de : „*Se traesca A. S. R. Domnulu.“* „*Se traesca A. S. R. Doinn'a.“*

Urale prelungite au urmatu cuvintele d-lui ministru de resboiu. In totu timpul pranzulu A. S. R. Doinn'a, care nefindu pe deplin insenatosiata nu putuse asista la ceremoni'a de diminetia, a privitu la banchetu de pe peronulu Palatulu, incongiurata de domnele curtei Sale. Dupa terminarea banchetulu A. S. R. Domnulu si Principele Leopold, incongiurati de toti dd. ofitieri, au trecutulu in gradin'a palatulu, unde au convorbitu in parte cu fie-care in modulu celu mai cordial. La orele 6 si jumatate toti delegatii corpuriloru au defilat pe aleea parcului dinaintea A. S. R. Doinnei, care trecuse cu curtea Sa pe balconulu, ce are vederea pe acest'a aleea. Delegatiile armatei au aclamatu in modulu celu mai caldurosu pe A. S. R. Doinn'a salutandu in Altetia Sa Regala pe mum'a ranitiloru, care in totu timpul campaniei a fost neobosita in alinarea suferindiloru si ingrijirea familiiloru loru.

Dupa defilare soldatii au jucat diferite dantiuri nationale in presentia Mariiloru Loru, cari ii-privia cu o deosebita placere. La 8 ore, delegatii, grade inferioare, avendu doue musici in capulu loru, au plecat in gradin'a *Csismegiuului* spre a astepta acolo sosirea A. S. R. Domnulu si a Augustulu seu frate.

La orele 8 si jumetate seara, A. S. R. Domnulu cu Augustulu Seu frate, Principele Leopold au mers in trasura deschisa de au facut o preumblare prin orasiu spre a privi la splendid'a iluminatiune ce s'a facutu cu acest'a ocaziune. Tote edificiiile publice precum si unu mare numeru de case private erau

stralucitu lumnate cu lampiune in colori, becuri de gazu si focuri de bengalu si impodobite cu transparente, portretele si initialele MM. LL. RR. Domnului si Dómnei. O animatiune ne mai pomenita de ómeni pe jos si in trasuri se vedea pe pietiele si ulitiile capitalei, ast-feliu cá trasur'a Donnésca abia la pasu putú strabate imens'a multime ce aclamá pe Mariele Lor cu nesfersite si calduróse urári. Inaltimile Loru au mersu apoi la gradin'a Cismegiului spre a asistá la serbarea populura, pe care o organizase primari'a capitalei. La intrarea principalá a gradinei, frumosu iluminata si unde se aflá un transparentu infatisiandu, prin focuri de gaz, armele comunei Bucuresti, d. primariu alu capitalei, cu consiliulu municipalu, si d. ministru de resboiu cu toti d-nii oficiari ai delegatiuneloru divisiunare si ai garnisónei, au intempinatú pe Mariele Loru. Cu o mare greutate, Altetielle Loru Regale au pututu strabate undele multimei de mii si mii de ómeni de tóte conditiunile si de tóte stárilé sociale, intiesate in acést'a intinsa gradina, iluminata intr'unu modu stralucitu si cu gustulu celu mai destinsu, ast-feliu cá mai nici odata, se póte dice, nu s'a vediutu in capitala unu asia imensu concursu de cetatieni adunati in acelasi locu spre a-si esprime vi'a parte ce iau la acést'a mare serbare nationala.

Mariele Loru, in ovatiuni perpetue si aclamatiunile cele mai entusiaste ale multimei, s'au indrep-tatu spre estrad'a iluminata si impodobita in modu artisticu, care Li se pregatise spre a privi la frumosu focu de artificie lucratu si arangiatu de catra pyrotechni'a armatei. A. S. R. Domnulu multiumindu dlui ministru de resboiu si dlui primaru pentru frumós'a serbare ce l-s'a facutu, i-a insarcinatu a fi interpretii Sei catre toti cari din inima au luatú parte la dens'a, si s'a retrasu apoi, cu A. S. Principele Leopold la órele 10 si jumetate, intorcendu-se la Palatulu de la Cotroceni. In aceeași di, unu mare numeru de persóne s'au inscrisu la Palatulu din Bucuresti, si depesi de felicitatiuni din tóte unghiurile tieréi si din strainatate s'au adresatu MM. LL. RR. Domnului si Dómnei.

(Monitorul.)

Diverse.

* **Proiectulu de lege** pentru introducerea obligatoriá a limbei magiare in tóte scólele elementari s'a sanctionatu de Maiestatea S'a, si s'a publicatu in ambele casei ale dietei, ér min. de cultú si instructiune publica a ordinatu a se tiené cu invetiatorii cursuri supletorii pentru studiulu limbei magiare.

* **Mai multi alegetori** ai deputatului magiaru *Ludovicu Mocsóry*, i-a trimesu o adresa, in carea se dechiara, cá *aderéza* la tienut'a lui observata, in caus'a debaterii proiectului de lege referitoriu la introducerea limbei magiare obligatorié in scólele elementari.

Concursé.

Pentru parochi'a vacanta de class'a III-a **B-Lazuri** in protopresbiteratulu Beinsiuului se escrie concursu, cu terminu de alegere pe **10. Iuniu v. a. c.** Emolumintele sunt: a) pamentu parochialu de 6 jugere; b) biru dela 90 case cáte o bradie cucurudiu sfermatu; c) stólele usuaté. Doritorii de a ocupá acést'a parochia voru avé a-si trimité recursurile lorú instruate conform stat. org. la protopresbiterulu Beinsiuului pana in diu'a premergatóre alegerii. 1—3

B-Lazuri in 10. maiu 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Vasiliu Papp** protopresbiteru tractualu.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu dela scól'a confesionala gr. or. romana d'in comun'a **Foen**, protopresbiteratulu Ciacovei devenitu vacantu, se deschide concursu cu terminu pana la **10. Iuliu c. v.** *) anulu 1879, in care di va fi si alegerea. Salariulu impreunatu cu acestu postu este 200 fl. v. a. in bani gata, 50 cubule de gráu, 2 orgii de lemne si 8 orgii de paie, din care se va incaldi si scól'a; cortelu cu gradina de legumi de 1 jugeru, si 2 jugere pamentu aratoriu. Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si substerne recurselle instruite dupa statutulu organicu deadreptulu comitetului parochialu in Foen. Cei ce voru produce testimonii despre absolvirea unoru clase gimnasiali séu reale vor fi preferiti.

Foen, din siedinti'a comitetului parochialu, tienuta in 26. aprilu 1879. 3—3

Comitetulu parochialu.

Cu seirea si invoirea pré onorat. D-nu protteru tractualu. **P. Seimanu.**

*) Acést'a indreptare o am facutu ulterioru conform dorintiei comitetului. Red.

Pentru statiunea invetiatorésca de a II. Clasa la scól'a confesionala greco-orientala din comun'a **Mercina**, protopresbiteratulu Oravitiei, cottulu Carasiului se escrie concursu pana in **finea lui Maiu**. Emolumentele sunt 300 fl. v. a., 2 jugere si jumetate de pamentu aratoriu, 4 orgii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a si cuartiru liberu. Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati, recursurile lorú instruate cu documentele recerute, amesuratu statutulu organicu, si adresate catra comitetulu parochialu, a le trimite D. Protopresbiteru tractualu **Iacobu Popoviciu** in Oravitia pana la terminulu prefiptu, pre langa aceea intru o duminica ori serbatóre a se presentá in biserica, pentru de a-si areta desteritatea in cantári si tipicu. 2—3

Mercina in 15. aprilie 1879.

Comitetulu parochialu in contielegere cu D. Protopresbiterulu tractualu.

Pentru deplinirea definitiva a parochiei de clas'a III-a **Luunca**, in protopresbiteratulu Beinsiuului cu terminu de alegere pe **27. maiu v. a. c.** Emolumintele sunt: a) un'a bradie de cucuruzu sfermatu dela tóta cas'a; b) pamentu de 4 cubule semanatura; c) stólele indatinaté — incát'va imbutatatite. Cuartiru se va esarendá prin comuna pe trei ani, ér dupa aceea prin fitoriuulu parochu. Numerulu caseloru este 115. Recurentii vor avé a-si trimite petitiunile lorú amesuratu dispositiunilorú cuprimsé in stat. organicu — la scrisisulu protopopu in Beinsiu pana la **26. Maiu a. c.** 3—3

Datu in Luunca in 26. aprilu 1879.

Vasiliu Papp,

prot. gr. or. al Beinsiuului.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Pentru statiunea invetiatorésca de II. classa la scól'a confesionala din **Brosceeni**, protopresbiteratulu Oravitiei, comitatulu Carasiului se escrie concursu pana in **10. Iuniu a. c.** Emolumentele sunt: salariu anualu 250 fl., pentru cortelu 50 fl., pentru conferentie 10 fl., pentru lemne, din care are se incaldi si scól'a. 60 fl., pentru scripturistica 8 fl., preste totu 378 fl. v. a. Doritorii de a ocupá acestu postu au de a-si adresa recurselle lorú conform statutulu organicu, cu atestatele necesarie comitetului parochialu, si ale trimite D. Protopresbiteru tractualu **Iacobu Popoviciu** in Oravitia pana la terminulu prefiptu. 1—3

Brosceeni, in 5. Maiu 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. Protopop. tractualu.